Lausunto

27.9.2018

Eduskunta
Sivistys- ja tiedejaosto

Asia: He 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua vuoden 2019 talousarviosta. Hallitus esittää ensi vuodelle tärkeitä lisäpanostuksia, jotka tukevat uuden lainsäädännön toimeenpanoa mm. varhaiskasvatuksessa sekä lukiossa. Huomattavaa kuitenkin on, että opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus laskee vuodelle 2019 161 miljoonalla eurolla vuoteen 2018 verrattuna, ja pääasiassa vähennykset kohdentuvat koulutukseen. Lisäksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen valtionrahoitus vähenee ensi vuodelle noin 100 miljoonalla eurolla peruspalveluiden valtionosuuksien pienenemisen myötä. Tällä hallituskaudella on tehty koulutukseen kohdistuvia, aktiivisia leikkaus-toimenpiteitä noin 860 miljoonan euron edestä, kun mukaan huomioidaan myös tehdyt uudet satsaukset pysyvään tahoitukseen. Reaalinen muutos on ollut paikoin tätäkin suurempi, edellisen hallituskauden leikkauspäätösten vaikutusten kertautuessa joka vuosi.

Puutteelliset resurssit vaarantavat opetusalan työn turvallisuutta ja oppijoiden hyvinvointia. Suomalaisen koulutuksen laatu ja tasa-arvoisuus on heikentynyt tehtyjen leikkausten myötä, eikä ilman tuntuvia panostuksia tilannetta saada korjattua.

Pidämme hyvänä, että hallitus on kohdentanut korjaustoimenpiteitä joihinkin koulutusjärjestelmämme kipukohtiin, ja että myös tärkeitä uudistuksia on pantu toimeen. Tutkimus- ja innovaatiotoimintaan panostaminen, haastavien alueiden päiväkotien ja koulujen tukeminen sekä lukiouudistuksen toimeenpanon tukeminen ovat tärkeitä panostuksia vuodelle 2019. Budjetissa pitäisi lisäksi olla lisäpanostuksia joustavaan perusopetukseen, avoimeen ammatilliseen koulutukseen, jatkuvaan oppimiseen sekä ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen lisäämiseen ja henkilökohtaistamiseen. Perusopetuksen tasa-arvorahaa esitämme korotettavaksi.

Tasa-arvon vahvistaminen varhaiskasvatuksessa tärkeää

Tasa-arvorahaa on käytetty aiemmin perusopetuksessa muun muassa ryhmäkokojen pienentämiseen ja erityisopettajien palkkaamiseen haasteellisilla alueilla. OAJ pitää hyvänä, että samankaltaista rahoitusta on nyt saatavilla myös varhaiskasvatukseen 10 M€. Erityisesti tämä on tarpeen sen vuoksi, että hallitus on antanut kunnille mahdollisuuden kasvattaa lapsiryhmien kokoa asetusmuutoksella. OAJ esittää, että tämä myönteisen erityiskohtelun raha suunnattaisiin erityisesti opetusryhmien pienentämiseen palkkaamalla lisää varhaiskasvatuksen opettajia sekä erityisopettajien ja suomi/ruotsi toisena kielenä opettajien palkkaamiseen. Kriteerien

tulee olla sellaiset, että rahat kohdentuvat juuri niihin päiväkoteihin, joissa tuen tarve on suurin.

OAJ kannattaa osapäiväisesti maksutonta pedagogista varhaiskasvatusta. Sen tulisi olla pitkällä aikavälillä jokaisen lapsen oikeus. OAJ on tyytyväinen siihen, että maksuttomuutta on nyt lähdetty kokeilemaan useissa kunnissa, ja että tähän on varattu rahoitusta myös ensi vuodelle. Harmillista on se, että kokeiluun lähteminen on edellyttänyt kunnilta niin merkittäviä omia panostuksia, etteivät monet kunnat ole voineet lähteä mukaan kokeiluun. Kokeilujen pohjalta on ratkaistava askelmerkit valtakunnallisesti maksuttoman varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi. Päätöstä vammaisten lasten varhaiskasvatuksen maksuttomuuden laajennetamisesta vuodesta 2021 alkaen OAJ kannattaa.

OAJ on erittäin tyytyväinen, että varhaiskasvatuslakia uudistettiin, ja että tulevaisuudessa päiväkodeissa on entistä useampi yliopistokoulutettu varhaiskasvatuksen opettaja. Lain toimeenpano edellyttää, että lastentarhanopettajankoulutuksen saaneita varhaiskasvatuksen opettajia koulutetaan riittävästi. Aloituspaikkoja pitää nostaa entisestään ja rahoituksesta tehdä pysyvä. OAJ pitää tärkeänä myös sitä, että subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksesta luovutaan.

Perusopetuksessa oppimisen tuki kaipaa korjausta

Perusopetuksessa annetaan oppimisen ja koulunkäynnin tukea, eli niin sanottua kolmiportaista tukea. Se rahoitetaan osana peruspalveluiden valtionosuutta, mikä tarkoittaa sitä, että rahoituksesta vastaavat 75 prosenttisesti kunnat itse. OAJ selvitti vuonna 2012 ja 2017 kolmiportaisen tuen toimivuutta opettajille ja rehtoreille suunnatulla kyselyllä. Kyselyistä selvisi, että oppilaalle annettavan tuen määrä ja sen resursointi ei ole riittävää. Vuonna 2017 opettajista ja rehtoreista 34 % pitää oppilaan tuen resursseja puutteellisina. Vain kolme prosenttia vastaajista koki, että oppilaan tuen resurssit olivat riittävät. Mitä paremmat resurssit koululla on, sitä paremmin kolmiportaisen tuen koetaan toimivan.

Yksi keino paikata puutteellista tuen resurssia on ollut tasa-arvoraha haasteellisten alueiden kouluille. Sillä on pystytty palkkaaman erityisopettajia sekä pienentämään ryhmäkokoja. Ensi vuodelle rahoitus on 30 miljoonaa euroa. Tänä vuonna tukea haettiin kaksinkertainen määrä suhteessa jaettavissa olevaan summaan. Koska tarve on huutava, **OAJ esittää tasa-arvorahan (Mom. 29.10.30, kohta 8) määrän kasvattamista 15 M eurolla.**

Viime vuosina uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit kouluihin -hankkeen rahoilla on kehitetty opettajankoulutusta kokonaisuutena ja palkattu kouluihin tutoropettajia. Tästä on saatu hyviä tuloksia. Määrärahoja ei ole enää vuodelle 2019, minkä vuoksi Opetushallituksen selvityksen mukaan monessa kunnassa toiminta joko vähenee nykyisestä (43 %) tai loppuu kokonaan (5 %). Tärkeää olisi, että tutoropettajien toiminta saadaan tulevaisuudessa vakiinnutettua ja laajennettua myös muille koulutusasteille.

Syrjäytymisen ehkäisyyn tarvitaan panostuksia

Hallitus laati keväällä 2017 ohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja on myös kärkihankkeessaan ottanut yhdeksi tavoitteeksi joustavan perusopetuksen (JOPO) kehittämisen. Asia ei kuitenkaan ole edennyt. Joustava perusopetus on ryhmämuotoista ja työvaltaista opetusta nuorille, joilla on vaara jäädä jälkeen perusasteen opinnoista. Opettajien mielestä JOPO on toimiva malli edistää koulutustakuun toteutumista. Sen toteuttaminen on kuitenkin kuntien oman aktiivisuuden varassa, mikä heikentää alueellista tasa-arvoa. Joustavaan perusopetukseen varattu määräraha on jo pitkään ollut 6 miljoonaa euron tasolla ja toiminnalla pystytään tavoittamaan 1 % jokaisesta ikäluokasta. Toiminnalle olisi kuitenkin laajempaakin tarvetta. **OAJ esittää, että määrärahaa korotetaan 3 miljoonalla eurolla vuodelle 2019 (Mom. 29.10.30, kohta 4).**

Perusopetuksen rahoitus kaikille opetuksen järjestäjille ja oppilaille saman tasoiseksi

OAJ haluaa kiinnittää huomiota budjettikäsittelyn yhteydessä lisäksi yksityisen perusopetuksen kotikuntakorvauksiin. Suuri osa ei-kunnallisista perusopetuksen järjestäjistä toimii lähikouluina sijaintikunnassaan ja niissä opiskelee lähes 25 000 oppilasta.

Jos oppilas käy muun perusopetuksen järjestäjän kuin kunnan koulua, rahoitus maksetaan oppilaskohtaisena kotikuntakorvauksena. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuksista annetun lain 38 § määrää, että muu opetuksen järjestäjä kuin kunta saa vain 94 prosenttia siitä rahoituksesta, minkä kunnat saavat oppilasta kohden. Näin ollen osa peruskoulua käyvistä oppilaista saa koulutukseensa pienemmän rahoituksen. Mielestämme tälle ei ole mitään kestäviä perusteita, vaan käytäntö on syrjivä ja asia tulee pikaisesti korjata.

Sivistysvaliokunta on jo aiemmin lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota tähän (SiVL 5/2018) ja katsonut, että Valtioneuvoston tulisi selvittää perusteet alemmalle kotikuntakorvaukselle ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin. Asia ei ole kuitenkaan edennyt valiokunnan toivomaan suuntaan. **Asian ratkaisemiseksi ehdotamme, että valtiovarainvaliokunta edellyttäisi mietinnössään, että opetus- ja kulttuuriministeriö ryhtyy toimiin syrjivän menettelyn lopettamiseksi ja valmistelee sen mukaisesti lainsäädännön muutoksen, joka voidaan ottaa huomioon seuraavaa valtion talouden kehystä valmisteltaessa.**

Lukiolain toimeenpanoa tuettava

OAJ on tyytyväinen hallituksen päätökseen kohdentaa lisärahoituksena lukiouudistusten toimeenpanemiseen 10 miljoonaa euroa vuoden 2019 budjetissa. Tämä ei kuitenkaan korjaa merkittävää ja jatkuvaa vajetta lukiokoulutuksen valtionosuusrahoituksessa.

OAJ muistuttaa myös, että lukion rahoitusvaje on paikattava pikimmiten. Lukiokoulutuksen keskimääräinen valtionosuusrahoituksen yksikköhinta on nostettava vastaamaan todellisia kustannuksia. Valtiontalouden säästötoimet ovat vieneet lukioiden yksikköhinnasta 12 prosenttia vuodesta 2012 vuoteen 2019. Lukion opettajien mukaan leikkaukset näkyvät muun muassa soveltavien kurssien karsimisena, opetusryhmien koon selvänä kasvuna ja syventävien kurssien vähentämisenä (linkki), mikä kaventaa opiskelijan mahdollisuuksia opiskella tehokkaasti ja valita omia henkilökohtaisia opintopolkujaan.

Lukiolain toimeenpanoon tarkoitettua rahoitusta pitäisi kohdentaa opinto-ohjauksen vahvistamiseen, korkeakouluyhteistyön koordinointiin lukiotasolla sekä tutoropettajien varmistamiseen jokaisessa lukiossa. Rahoitusta koskevien hakukriteerien pitää olla sen kaltaisia, että niillä tuetaan kaikkien lukioiden toimintaa ja että rahoitus on kaikkien lukioien haettavissa.

Korkeakoulujen opiskelijavalinnan painottuminen todistusvalintaan keväästä 2020 alkaen luo tarvetta lukio-opiskelun aikaiselle opinto-ohjauksen vahvistamiselle. Lisärahoitusta tulee tältä osin kohdentaa opinto-ohjauksen vahvistamiseen valtakunnallisesti yhdenvertaiselle tasolle.

Lain myötä korkeakouluyhteistyö tulee lukioille velvoittavaksi. Lukion, lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyön suunnitteluun, koordinointiin ja toimeenpanoon on kussakin lukiossa nimettävä vastuuhenkilöt ja rakenteet on vakiinnutettava osaksi lukion toimintaa.

Perusopetuksessa kokemukset tutoropettajatoiminnasta ovat olleet hyviä digitalisaation ja uusien pedagogisten ratkaisujen edistämisessä. OAJ:n keväällä 2018 toteuttaman kyselyn (Lukioluotsi) mukaan 81 % vastanneista lukion opettajista toivoo vastaavaa tutoropettajatoimintaa lukioihin. Eniten tarvetta on digitaalisten opetusjärjestelyiden tukemiseen ja uuden pedagogiikan jalkauttamiseen. Tutorointi on tehokas tapa edistää koulutasolla hyvien käytänteiden leviämistä. Tutortoiminta on syytä vakiinnuttaa käytäntönä ennen uuden opetussuunnitelman valmistumista ja jalkauttamista vuonna 2021 jokaiseen lukioon. Tutoropettajatoimintaan olisi perusteltua kohdentaa 2 vuosiviikkotuntia jokaista alkavaa 200 opiskelijaa kohden, kuitenkin vähintään 1 vvt. lukiota kohden. Kokonaiskustannus valtakunnallisesti näin toteutettuna olisi noin 1,2 M€.

Ammatillisen koulutuksen ahdinkoon puututtava

Ammatillisen koulutuksen reformi astui voimaan vuoden 2018 alusta. Se on edellyttänyt opettajilta entistä suurempaa määrää henkilökohtaista ohjausta, jotta yksilölliset oppimispolut aidosti toteutuisivat. Lain mukaan opiskelijan henkilökohtaisen osaamisenkehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

Lakia säädettäessä vaikutusten arvioinnissa todettiin, että: ”opiskelijalle laadittava henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma aiheuttaa nykyisiin menettelyihin

verrattuna kunkin ammatillista perustutkintoa suorittavan osalta opettajan lisätyötä 3,5 työtunnin verran ja opinto-ohjaajan lisätyötä 3,5 lisätunnin verran eli yhteensä noin yhden henkilötyöpäivän verran.” Henkilökohtaistamismenettelyiden laajentumisesta aiheutuva kustannuslisäys ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille arvioitiin olevan noin 10,7 miljoonaa euroa.

Hallituksen talousarvioehdotuksessa vuodelle 2019 todetaan, että ”Ammatillisen koulutuksen järjestäjät kehittävät ja ottavat käyttöön yksilöllisten opintopolkujen toteuttamista tukevia pedagogisia toimintamalleja ja ohjauspalvelujen malleja sekä niitä tukevia digitaalisia ratkaisuja, jotka parantavat toiminnan vaikuttavuutta.” OAJ korstaa, että reformilain tavoite yksilöllisistä opintopoluista ei toteudu, ellei HOKS laadintaan osoiteta lisärahoitusta vaikutusarviointilaskelman mukaisesti. Lain mukainen HOKS prosessi on mahdotonta toteuttaa tilanteessa, jossa rahoitus on pienentynyt viidenneksellä.

OAJ esittää, että 29.20.21 momentille kohdennetaan 15 miljoonaa euroa opettajille, erityisen tuen opettajille sekä opinto-ohjaajille opiskelijan HOKS:n laadintatyöhön. Tällä saadaan n. 200 opettajatyövuotta HOKS:n laadintaan.

Opiskelijan oikeutta opettajan antamaan opetukseen pitää vahvistaa

Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpano on käynnistynyt varsin sekavissa oloissa. Mittavat leikkaukset ja uuden rahoitusjärjestelmän tuoma epävakaus ja vaikea ennustettavuus on aiheuttanut jatkuvan yt-menettelyjen sarjan, jolle ei näy loppua. Tiloista ja hallinnosta säästöjä ei juurikaan olla onnistuttu tekemään. Lähiopetuksen, opinto-ohjauksen, muun opettajan antaman ohjauksen ja opetustarjonnan määrää on vähennetty radikaalisti.

OAJ:n työolobarometristä (2018) käy ilmi, että ammatillisen koulutuksen opettajat ovat uupumassa ja hakeutuvat muihin tehtäviin. Työtyytyväisyys on heikentynyt edellisistä mittauskerroista juuri rajujen muutosten ja leikkausten myötä. Uuden lain hyvistä tavoitteista huolimatta nykyinen riittämätön rahoitus aiheuttaa sen, että opiskelija ei saa lain hänelle lupaamaa tarvitsemansa määrää opetusta, opinto-ohjausta ja muuta ohjausta, erityistä tukea eikä opiskeluhuollon palveluita.

Opetuksen määrä on vähentynyt 16-18 prosenttia, mikä tarkoittaa melkein yhtä koulupäivää vähemmän opetusta viikossa. Opiskelijamäärä sen sijaan on kasvanut vuodesta 2009 noin 16,5 prosenttia vuoteen 2016 mennessä. Ammatillisista oppilaitoksista on irtisanottu yli 1600 opettajaa viimevuosien aikana.

Erityisopiskelijoiden määrä on kolminkertaistunut vuosituhannen vaihteen jälkeen. Heitä on 9 prosenttia kaikista opiskelijoista ja yli 14 prosenttia perustutkinnon suorittajista. Vuosittain ammatillisen koulutuksen aloittaa yli 10 000 vieraskielistä opiskelijaa, joilla on yli 100 eri äidinkieltä.

Viimeisen puolen vuoden ajan on mediassa ollut jatkuvasti useiden eri tahojen esille tuomana huoli ammatillisen koulutuksen opiskelijan oikeudesta saada opettaja johtoista opetusta, opinto-ohjausta ja tukea. Yksi tunti opetusta lisää maksaa noin 48 euroa työnantajamaksuineen, mikä ei ole paljon.

Esitämme, että 29.20.21 momentille kohdennetaan 15 miljoonan euron lisärahoitus, jolla vahvistetaan opiskelijan oikeutta saada opettajan johdolla tapahtuvaa opetusta, opinto-ohjausta ja tukea. Tällä summalla saadaan 312 500 tuntia opettajajohtoista opetusta, ohjausta ja tukea opiskelijalle oppilaitoksessa tai työpaikalla.

Osaavan työvoiman varmistamiseen tarvitaan laajoja panostuksia

Tarve ammatilliselle koulutukselle ja muulle täydennyskoulutukselle on valtava. Lähes 36 % ammateista muuttuu tai katoaa teknologian vaikutuksesta 10-20 vuoden sisällä. Vuoden 1987 jälkeen on hävinnyt 640 000 työpaikkaa, joihin on riittänyt pelkkä perusasteen tutkinto. Ikäluokasta 15 % ei koskaan suorita toisen asteen tutkintoa. 20-24 -vuotiaista jopa neljännes keskeyttää ammatilliset opintonsa. 600 000 aikuisella puutteelliset luku-, numero- ja digitaidot. Keskimäärin työttömyyden keston lyhentäminen vain yhdellä päivällä säästäisi valtiontalouden kustannuksia 10 milj. eurolla. Jotta pula osaavista työntekijöistä ei vaaranna talouden kasvua, on tärkeää panostaa osaamiseen ja koulutukseen.

Hallituksen panostukset osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseen vuodelle 2018 ovatkin siksi perusteltuja lisäyksiä. OAJ kiittää kohdennuksista erityisesti muuntokoulutukseen, alanvaihdon täsmäkoulutuksiin ja aikuisten perustaitojen vahvistamiseen. Myös maahanmuuttajien perustaitojen ja kielen oppimisen vahvistamiseen vapaan sivistystyön oppilaitoksille suunnattu avustus on merkittävä toimenpide, jolla voidaan tukea kotoutumista Suomeen. Näiden toimintojen rahoitus pitäisi turvata myös ensi vuodelle.

Lisäksi OAJ on esittänyt kokeilua avoimista ammatillisen koulutuksen opinnoista. Avoimet ammatilliset opinnot olisivat matalan kynnyksen väylä osaamisen kehittämiseen esimerkiksi työn tai perhevapaan ohessa. Opinnot avoimessa ammatillisessa koulutuksessa vahvistaisivat aikuisten osaamista työssään sekä edellytyksiä alan vaihtoon. Opintoja voitaisiin tarjota aloilla ja alueilla, joissa uuden osaamisen kysyntä on tällä hetkellä suuri. **OAJ:n esittää, että kokeiluun osoitetaan 25 miljoonan euron määräraha (Mom. 29.20.30), jolla mahdollistetaan avoimien ammatillisten opintojen tarjonta alueellisesti kattavana.**

Tutkimus- ja innovaatiorahoitus menossa oikeaan suuntaan

OAJ on pettynyt siihen, että korkeakoulujen perusrahoitusta ei lähdetty korjaamaan eikä indeksejä palautettu. Perusrahoitus heikkenee jälleen ensi vuonna yli 50 miljoonalla eurolla ammattikorkeakoulu- ja yliopistoindeksien jäädytyksen seurauksena. Perusrahoituksen kasvattaminen olisi myös hyvää innovaatiopolitiikkaa, koska perusrahoituksella tehdään merkittävä osuus tutkimuksesta. Innovaatiot rakentuvat vahvalle ja pitkäjänteiselle tutkimustyölle.

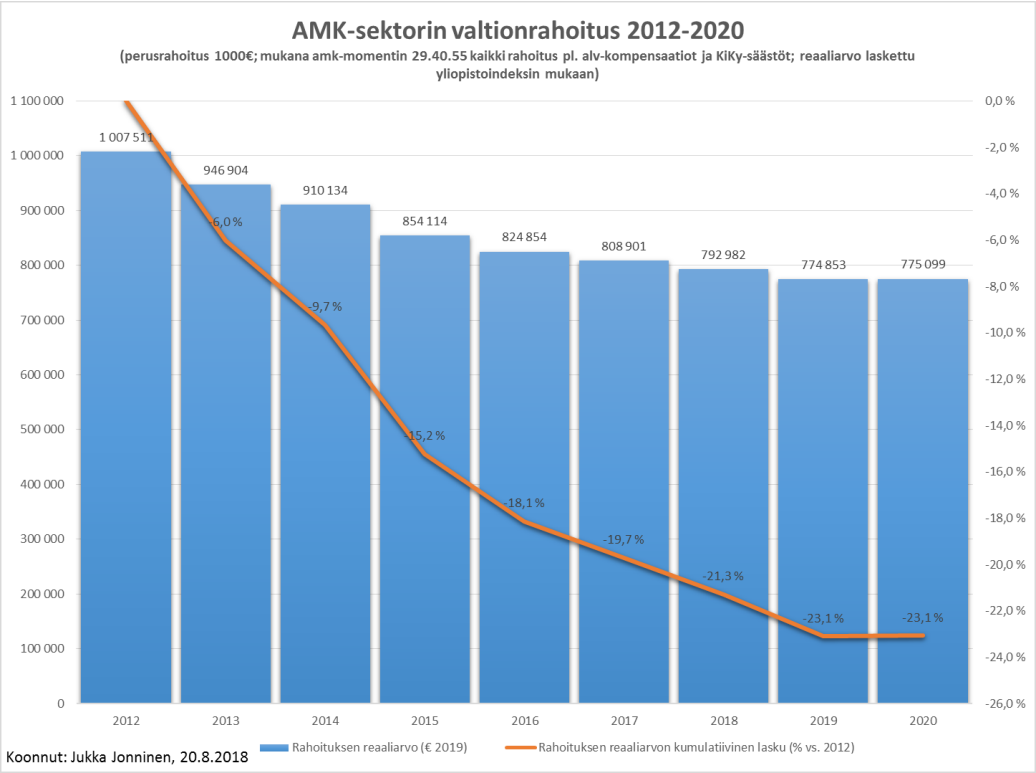
Pidämme tärkeänä, että hallituskauden alussa Suomen Akatemian ja Tekesin rahoitukseen kohdistettuja leikkauksia on lähdetty korjaamaan pysyvällä

tasokorotuksella. Vain tieteeseen, tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan panostamalla voidaan rakentaa kestäviä tulevaisuuden ratkaisuja.

112 miljoonan euron lisärahoitus jaetaan pääosin Business Finlandin ja Suomen Akatemian kesken. Ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiorahoitukseen summasta tulee 5 miljoonaa euroa. OAJ on ajanut pitkään ammattikorkeakoulujen tki-rahoituksen nostamista, ja omaa selkeää rahoitus-instrumenttia. Taso on vaatimaton, mutta signaali on oikeansuuntainen.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus on laskenut joka vuosi

Ammattikorkeakoulujen rahoitus on ollut pitkään laskussa, eivätkä tehdyt lisäykset TKI-rahoitukseen korjaa kehityksen suuntaa. Ammattikorkeakoulujen rahoitus oli vuonna 2012 937 M€, mikä vastaa tämän päivän rahassa 1008 M€. Tänä vuonna se on enää 775 miljoonaa euroa (alv-kompensaatio poisluettuna), kuten alla olevasta kuvaajasta käy ilmi.

OAJ muistuttaa, että vuoden 2017 talousarviota käsitellessään valtiovarainvaliokunta kiinnitti ”vakavaa huomiota siihen, että ammattikorkeakoulujen rahoitusta on leikattu noin viidenneksellä (22 %) viimeisten kuuden vuoden aikana. Tämä on heijastunut niin koulutuksen laatuun kuin myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, jota voitaisiin hyödyntää aiempaa enemmän alueellisen elinkeinoelämän

vahvistamisessa. Valiokunta katsoo, että ammattikorkeakouluilla tulisi olla käytettävissään myös monipuoliset rahoitusinstrumentit.”

Jatkuvan oppimisen rahoitus on tultava nykyisen rahoituskehyksen ulkopuolelta

Korkeakouluille on suunniteltu uutta jatkuvan oppimisen tehtävää. Tunnistamme, että jatkuvan koulutuksen haaste on niin mittava, että korkeakouluilla on vastuu ja velvoite olla mukana. Suhtaudumme kuitenkin kriittisesti väitteeseen, etteikö lakisääteisten tehtävien täydentämisellä ole vaikutuksia korkeakoulujen toimintamenoihin. Jatkuvan oppimisen lisääntyvän tarjonnan käynnistäminen tarvitsee merkittävää aloitusresurssia ja kasvattaa etukäteistyötä. Se lisää ohjauspalveluita ja hallinnollista työtä, sillä erilaisten täydennyskoulutusvaihtoehtojen ja yhteistyökumppaneiden lisääminen tarkoittaa aina lisää koulutussuunnittelua ja hallinnollista työtä. Lisäksi joustava valinta tuo resurssipainetta henkilöstön työlle.

Lakisääteisten tehtävien lisäämisellä on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, joihin ei kuitenkaan ole osoitettu rahoitusta talousarviossa. Lisätehtävän hoitamista ei voida toteuttaa korkeakoulujen nykyisellä vähenevällä perusrahoituksella. Jatkuvan oppimisen lisääntyvän tarjonnan käynnistäminen tarvitsee merkittävää aloitusresurssia, joka käytännössä tarkoittaa useiden kymmenien miljoonien eurojen lisäpanostusta.

OAJ esittää, että korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tehtävän kehittämiseen ja muuntokoulutuksiin myönnetään korkeakouluille rahoitusta vuodelle 2019 20 M€ (Mom. 29.40.20.).

Homekoulujen korjaaminen on järkevä investointi

Joka kolmannessa opetusalan työpaikassa on todettu terveydelle haitallisia sisäilmaongelmia vuonna 2015. Helsingin yliopiston laajassa tutkimuksessa on osoitettu, että opettajan oireilla on yhteys luokkahuoneen sisäilman myrkyllisyyteen. Myrkyllisissä luokissa työskennelleillä opettajilla yleistyivät muun muassa kipu, silmä- ja niveloireet, sairauden tunne sekä yskä ja neurologiset oireet. Kosteus- ja homevaurioihin liittyvien terveyshaittojen vuosittainen kustannus on noin 450 M€ vuodessa. Suurin osa huonokuntoisista rakennuksista on kuntaomisteisia päiväkoteja, kouluja ja oppilaitoksia.

Julkista rakentamissuunnittelua, hankintoja ja laatua pitäisi säädellä ja valvoa paljon nykyistä tarkemmin. Rakentamisvirheistä pitäisi antaa sanktioita.

Kunnat tarvitsevat valtion tukea ja kansallisen ohjelman rakennusten kunnostamiseen. Kunnostusten kokonaiskustannukseksi on arvioitu jopa 1,5 mrd. €. Kunnostaminen maksaisi itsensä nopeasti takaisin.

OAJ näkee hyvänä, että hallitus käynnisti Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelman, ja että sen toteuttamiseen on varattu hiukan rahoitusta ensi vuodelle (0,7 M€). Sisäilmaongelmat ovat niin vakavia ja mittavia, että koulutuksen

järjestäjät tarvitsevat rakennusten kunnon selvittämiseen avustuksia ja asiantuntijatukea. Lisäksi koulutuksen järjestäjiä tulisi tukea huonokuntoisten rakennusten purkamisessa, sillä pelkät osakorjaukset eivät riitä parantamaan päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten olosuhteita. Tarvitaan rohkeita purku- ja uudelleenrakentamispäätöksiä. Valtion tulisi tukea kuntia rakennusten kunnon selvittämisessä ja myöntää avustuksia huonokuntoisten rakennuksien purkamiseen.

Perusrahoitusta pitää lisätä

Yhteiskuntaa ei kehitetä ilman vahvaa panostusta kasvatukseen ja koulutukseen. Koulutukseen satsaaminen ei ole ilmaista, mutta se maksaa itsensä takaisin. Siksi kasvatus, koulutus ja tutkimus tulisi asettaa Suomen tärkeimmäksi investointi-kohteeksi.

Yksi koulutuksen talouteen tällä hallituskaudella radikaalisti vaikuttanut asia on ollut se, että rahoituksen kustannustason tarkistuksia ei ole tehty. Lisäksi esimerkiksi lukion ja ammattikorkeakoulujen rahoitus on laskenut joka vuosi rahoitus-järjestelmästä johtuen. Panostuksissa perusopetukseen olemme miljardi euroa jäljessä pohjoismaisesta keskiarvosta.

Tämä rahoitusvaje edellyttää paitsi indeksijäädytyksistä luopumista, myös pitkän aikavälin suunnitelman siitä, miten rahoitustasoa systemaattisesti korjataan. Vain näin varmistamme edellytykset elinikäiselle oppimiselle ja kasvatus- ja koulutusjärjestelmämme kehittämiselle jatkumona varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen, sekä voimme turvata koulutuksen tasa-arvon.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Suvi Pulkkinen
koulutuspoliittinen asiantuntija